

Sacra. Infula Oceani Cassum nemus, dicatumque in ea vehiculum, veste coniectum: attingere, uni sacerdoti concessum. Is adesse penetranti Deam intelligit, vestemque bubus feminis multa cum veneratione profequitur. Lati tunc dies, festa loca, quacumque adventu hospitioque dignatur. Non bella ineunt, non arma sumunt, clausum omne ferrum: pax & quies tunc tantam nota; donec idem Sacerdos satiatam conversatione mortalium, Deam templo reddat. Mox vehiculum & vestes, & (si credere velis) Numen ipsum secreto lacu abluitur: servi ministrant, quos statim idem lacus haurit. Arcanus hic error, sanctaque ignorantia; quid sit illud, quod tantum perituri vident? Fufius exponit Chartar. quo dudum, pag. 245. addens: Ab alijs quoque Germaniae populis colebatur, nullum ejus simulacrum habentibus.

15 Saluti etiam, uti praemisimus fiebant sacra, quia hac in die ei templum dicatum a C. Jun. Bubulco, cum esset Censor votum ex bello Samnitico. Tit. Liv. 9. sect. 138. Rebellarunt Aequi, Romanosque non solum vexabant, sed plures interficiebant; sagittas, venabula lapidesque ejaculantes loco obscuro ignota spelunca, quod illi confugiebant; donec altero specus ore invento, utraque fauces congestis lignis accensa. Ita intus fumo & vapore ad duo millia armorum, ruentia novissime in ipsas flammas, dum evadere tendunt, absumpta sunt. Roma terrorem fecere, ut tumultus ejus causa, Dictator diceretur C. Jun. Bubulco (subdit Liv. lib. 10. a sect. 2.) Is cum Magistro equitum profectus, primo congressu Aequos subegit, ac die octavo triumphans in Urbem cum redisset, eadem Saluti, quam Consul voverat, Censor locaverat. Dictator dedicavit. De Salute ac ejus imaginibus saepe egi. De illa, sumpto nomine pro Sanitate, die 1. n. 12. & 1. Januar. a n. 15. ubi ei dixi, comam aegrorum fuisse dicatam; quod sumptum ex Graecis. In Sicilya Sanitatis simulacrum fuit, cui virgines crines resicare, & capillos dicare solebant. Stuck. de Gentil. sacrific. cap. 61. Etiam Pausanias cap. 231. de Acheis inquit: Ibi Saluti fanum, in quo signum cernere fas nemini, praeter eos qui sacerdotio funguntur. Nec mirum. Signum haud facile conspiciere, velatum comis: ait Chartar. pag. 62.

16 Athenis dicitur extincta in arce Minervae lucerna, in portentum expugnationis Urbis per L. Cornel. Syllam, qui Athenas cepit die 1. Mart. ut ibi dicitur, n. 16. Ita Plutarch. in Sylla. Arbitror hanc lucernam non fuisse lucernam perpetuam, de qua

Saluti sacra.

Sanitatis simulacrum

Extincta Minervae lucerna.

Cardan. 1. de Subtilit. & Fortun. Licet. de Lucern. antiquor. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 9. & 26. sed lychnum Callimachi, de quo idem ibid. cap. 4. & Pausan. cap. 24. ubi: Lucernam ex auro Dea Callimachus fecit; in quam oleum infusum non consumitur, nisi exacto demum anno, cum tamen lucerna dies noctesque ardeat. Id adeo evenit, quod lucerna inest e lino carpasio funiculum: quod sane limum unum ex omnibus igne non consumitur. Signat quoque lychnum & artem Natal. Comes, 7. Mytholog. cap. 16. Plutarch. in Numa, intelligit de igne sacro in Minervae templo. In Graecia (ait) ut Delphis & Athenis ignis perennis conservatur: qui si casu aliquo extinguatur (veluti Athenis sacram lucernam ajunt Aristione tyrannidem tenente, extinctam fuisse, & Delphis incenso a Medis templo) accendere eum ab alio igne non licere, inquirunt; sed renovandum esse, flammamque eliciendam a Solis radijs puram & sinceram. Unde Phaedrus, 4. fab. 10. ait:

Ita hodie nec lucernam de flamma Deum,
Nec de lucerna fas est, accendi sacrum.

17 In Epyro sacra Jovi Dodoneo, seu Molosso, ubi ejus inclitum templum, sacraque fagus; ut dicit Pausan. cap. 15. Inter cuncta celeberrimum in antiquitate oraculum; ubi vel terra vocalis, maxime quercus. Ovid. 13. Metamorphos. fab. 7. & Orpheus, in Argonautic. quem secutus Apollon. Rhod. 4. a v. 300. & Aeschyl. in Prometh. v. 805. dicens: Circa Dodonam altè sitam, ubi oraculum, sedesque est Jovis & monstrum fide majus, quercus loquaces. Fame datum Chaonias quercus locutas non modo in ipso nemore; sed & in Argo nave.

Rursusque locuta,
In te Chaonia moverunt carmina quercus.
Arbore prasaga tabulas animasse loquaces.

Accinit Claudian. 3. Consul. Honor. v. 117. Pausan. cap. 254. & Sophocles in Trachyn. v. 919. Qui antiquam fagum olim locutam esse per duas columbas. Herodot. 2. cap. 17. unam duntaxat signat: alij duas, ut Sil. Italic. 3. de Bell. Punic. a v. 679.

In gremio Thebes geminas sedisse columbas,
Quarum Chaonias pennis quae contigit oras,
Implet fatidico Dodonida munere quercum.

Et Pausan. cap. 227. inquit: Dodone oraculum consulendum censuerunt: erat enim apud incolae, quae a quercu responsa dabant, valde inclitum fama. Idem Symmach. 4. Epist. 33. Homerique Odys. 19. v. 296.

In Dodonem dicebat ire, ut Dei
Ex quercu alta Jovis consilium audiret.

Fuse exponit Janus Parrasius in Claudian. 1. de Rapt. Proserp. v. 30.

Quomodo ignis fiebat renovatur?

Phaedr.

Jupiter Dodoneus.

In templo quot praesugit?

Claudian.

Sil. Italic.

Homer.

Do-

18 Dodona ampla in Epiro civitas: templum vero juxta nemus Jovi sacrum, in quo arbores responsa dare, dicebantur, omnibus circa populis sanctuarium a Pelasgis constructum, & paludibus circumfusum: quercusque vocales illic fuisse fama vulgavit, ad quas ut responsa acciperent capti superstitione religiosè accedebant. Fuit proditum memoria, quercui Dodonea famulantes, divinandi facultatem accipere: primaeque fagum & Columbam Dodonae vicinariam: quotiesque oraculum edebatur, lebetes aereos ad numerum sive casu, sive consulto, tinnitus edere canoros. Illuc Deucalion & Pyrrha, desinentibus aquis, post diluvium ascendisse, & Numen consuluisse perhibetur. Alex. Neapolit. 6. cap. 2. Halicarnass. lib. 1. n. 70. & Strab. 7. n. 14. Philostrat. lib. 2. Imagin. inquit: Aurea Columba adhuc est in quercu, oraculis sapiens, quae a Jove dar. Coel. Planiad. in illud Statij, Thebaid. v. 106. Nemorum Dodona parens, subdit: In Chaonia regione, quae pars est Epiri, Dodonei Jovis templum esse dicitur, notum Numinis reverentia; ubi duae Columbae fuisse dicuntur, sedentes super duos quercus, & responsa dantes, exprimentes in mutis animalibus, quid homo adorare vellet: & postea una earum transvolavit Delphos; ibique Delphici Apollinis oraculo opinionem paravit: altera, Ammonis Jovis templum in Africa tenuit.

19 Rem totam ab ovo, & originem fabulae refert Herodot. lib. 2. a n. 16. De oraculis quae in Graecia, & de illo quod in Libya est; talia Aegyptijs commemorant: Sacerdotes Jovis Thebani duas feminas, Thebis a Phenicibus esse abductas; & harum in Libya unam fuisse venundatam, alteram in Graecia: atque has feminas esse, quae prima apud dictas gentes oracula constitissent. Antistites autem Dodoneorum ajunt, geminas Thebis Aegyptijs columbas nigras advolasse: unam quidem in Libyam, alteram ad ipsos: quae fago insidens, humana voce elocuta sit; eò loci Jovis oraculum condi debere: eam vero, quae ad Libyas abisset, columbam; jusisse illis, ut Ammonis oraculum conderent, quod & ipsum Jovis est. Quae in Graecia, ea Pelasgia vocatur, quae condidit sub fago fanum Jovis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Jovis templo. Posteaquam illa linguam Graecam accepit, alia soror ab eisdem Phenicibus in Africa venundata est. Quod autem mulieres a Dodoneis columbae vocatae sunt, eò quia barbara est. Interdicto deinde tempore; columbam humanam voce locutam, ajunt; postquam quae ipsi intelligere possent, locuta est; tandiu volucris modo sonare visa, quandiu barbarè loquebatur: nam columba quoniam modo humanam vocem sonaret? Aptius Pausanias, cap. 328. Quia

Ibi arbores loquaces.

Columbae vocales.

Ab eis Delphicum & Ammoniacum oraculum.

Unde columbae?

Cur ille feminae columbae dicitur?

Pellae dictae, & Pella eorum idiomate sonat columbas; columbae vocatae sunt foeminae ex Thebis abductae. Peleq. apud Dodoneos, quas columbas fuisse, fabulari sunt. Alex. Neapolit. regecit 3. cap. 16.

20 Columbae haec etiam dictae Jovis Dodonei Nymphae, quae illius in antro Dodonei nutrices fuerunt. Senes jam erant, Jupiterque (ò Numen!) Meadeam rogaverat, quod deposita senectute, in juvenes mutarentur: quo facto cum jam essent consecratae, inter sidera posuit, Hyadesque vocavit. Hygin. Fab. 182. Imago Jovis Dodonei (apud Goltz in Epiro, & Nonnium in ejus Graec. Tabul. 4.) erat cum fulmine & aquila, cujus caput redimitum coronâ querna. Hoccine antiquum execrabile Satanae fanum scholam Epirotarum fuisse; asserit Bapt. Pius, p. 2. cap. 154. ubi primum magistri quercus; deinde duae feminae sacerdotes (dictae Graecè Peristera, id est, Columbae) demum ipse columba loquaces in fagis. Majol. Tom. 2. Colloq. 2. Ut diabolus praestigijs altius seduceret infatuatos adorantes, invexit, quae ut nova, illis viderentur prodigia. In Epiro Dodonei Jovis templum (inquit Mela de Situ orbis, 2. cap. 3.) & fons ideo sacer, quod cum sit frigidus, & immersus faces, sicut ceteri extinguit; ubi sine igne procul admoventur, accendit. Dicit etiam Plin. 2. cap. 103. Solin. cap. 13. Alex. ab Alex. d. Lucret. 6. de Res. natur. a v. 879. & Causin. 1. Symbol. 41. Alia mira canit Sil. Italic. d. lib. 3. a v. 666. De hujusmodi prodigiosis operibus, consule Augustin. 21. Civ. a cap. 7.

21 Aliud embolium ibi a Sacerdotibus in stuporem fatuorum excogitatum. Dodonei oraculum (ait Suidas) leberibus aereis undique septum fuisse, ita conjunctim collocatis, ut invicem sese contingerent. Unde uno percusso, omnes resonabant, sonitu mutuo contactu ex alijs in alios succedente, impulsu aeris, ac durante per longum tempus tinnitu, in orbem reflexo sono. Idem apud Bulenger. de Oracul. cap. 3. Philostrat. d. In ipso echo colitur, quando athenum Jovi Dodoni dicatum est, ad multum diei resonans, & donec quid apprehenderit, quispiam minimè silens. Accinit Auson. Epist. 25. v. 23.

Nec Dodonei cessat tinnitus atheni,
In numerum quoties radijs ferientibus icta
Respondent dociles moderato verberare pelles.

Sic in balatrones dicitur, Dodoneum cymbalum & crepiraculum. Rhodig. 19. cap. 11. quippe dum loquitur, seu potius blaterat;

Nymphae Dodoneae.

Hyades.

Imago Dodonei Jovis & schola.

Fons.

Pelles in strepitum.

Auson.

Tot

Juvenal.

Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas,
Pulsari.

Juvenal. 6. Satyr. v. 439. Aliter ex prificis Græcis artificium designat Erasmus. In Dodona (infit Chiliad. 1. Centur. 1. n. 7.) duas fuisse sublimes columnas: in altera postquam pelvim æream: in altera pensile pueri simulacrum, flagellum æream in manu tollentis. Quoties ventus vehementius flaverit, fieri ut scutica impulsæ crebrius lebetem feriat; isque percussus tintinnum reddat ad multum etiam temporis resonantem.

Liber-
Pater fu-
rore percit-
us.Asteli cele-
stes.Templum
spoliatum
& incen-
sum.Mons To-
marus.Sacra Ho-
ra.

22 In hoc Jovis templum accessisse dicuntur Liber-Pater, dum furore agitatus à Junone, quæ ne transiret, efformavit palem intranabilem; sed beneficio duorum asellorum (quos postea gratis elevavit in cœlum, & supra Cancrum constituit, cum prius dedisset vocem humanam, ut dicitur, Isagog. Jun. n. 7.) pervenit in Dodonem, & pristinæ menti restitutus est, ut ingressus est in templum. Hygin. lib. 2. n. 24. In hoc sano ad furorem vaticinationis conciliandum, sicut Delphis, fuit telluris spiraculum, unde aura fatidica in vatem subibat. Euseb. 2. de Prepar. Evangel. cap. 3. cujus sacerdotes semper erant pedibus illotatis. Philostrat. d. & Alexandr. Neapolit. 2. cap. 8. At hujusmodi superstitiones cum templo diruit (ut refert idem, 6. cap. 2.) Philippus Amyntæ. Quod quidem (ait) velut immanis prado, sicut pleraque omni rapinarum genere vastavit & incendit: vasaque & quæ pretiosa, immisso exercitu, diripuit. Idem Briet. ann. V. C. 535. Polybius lib. 5. fusè narrat, & inter reliqua inquit: Everterunt statuas numero ultra duo millia: quamplurimas etiam fregerunt, ab his duntaxat abstinentes, quæ vel figuras, vel inscriptiones Deorum habebant. Alij dicunt, à Dorimacho Duce Ætolorum, dirutum & incensum. Nonnius ubi supr. Tabul. 21. Gyrard. Syntagm. 2. n. 48. Si plura desiderantur, videndi Eustach. & Spondan. in Homer. Odyss. 14. & 19. à v. 296. Scholiastes Lycophron. in Cassandr. German. Cæsar, in Arati Phæn. n. 12. Natal. Comes, 2. Mytholog. cap. 1. Delr. in Senec. Medea, n. 349. Justin. lib. 17. Bulenger. d. Ithelus (inquit Hygin. fab. 225.) Templum quod est in Macedonia Jovis Dodonæi, in terra Moloorum construxit. Situs fuit mons Tomarus. Moloysi (ait Plin. præfat. in lib. 4.) apud quos Dodonæi Jovis templum, oraculo illustre in Tomaro monte, celebrato centum fontibus circa radices.

23 Inter Ægyptios sacra Horo. Diar. Ægypt. Hæc sacra à Romanis vocabantur

Hilaria, bis ab Urbe celebrata, eò quod Sol jam ascendisse in Zodiaco, patebat. Uvolfgang. Lazius, 11. de Republ. Rom. cap. 2. tunc que à fœminis plus justo festa Veneris celebrabantur. Unde non Hori, sed ipsarum hilaritas. Hinc Hilaritas ab ipsis pro Dea habita, lætitiæ Præsede. Hemelar. in Aur. numismat. Tabul. 27. Cornucopiam & ramum palma videretur tenere (inquit) gloriosè. Palma in altum assurgens, gloria symbolum est; cornucopia opulentia: ex gloria ac divitijs, accedente juventutis flore, stabilimentum Hilaritati. Aliter 25. Mart. ut videbitur, n. 17. propter victoriam Solis, relicta Proserpina sub terris, & modò per sex menses comite Venerere. Hac de causa Horus, quia Sol, hoc nomen ab Ægyptijs, accepit, ait Macrobr. 1. Saturnal. 21. in cujus sensum efformarunt imaginem, cujus facies semirasa, dextrâ parte crine remanente, de quo latè agemus, Isagog. Decembr. à n. 3. quasi radij Solis, qui ejus sunt crines, creverint, illo emergente ad æstivum hemisphærium. Idem ibidem. Ita ad hujus imaginis conformationem, idem æmulabantur cultores in capite & barba. Maxies inter Libyes, dextram capitis partem comatam gestant, sinistram radunt, corpus minio tingunt; afferentes, se à Trojanis esse oriundos. Herodot. 4. n. 47. Tunc Ægyptij Horo offerebant placentas, sigillatas illius imagine, & consecrabantur. Kircher. in Rotæ Chronica Ægyptior. p. 2. Tom. 2. Oedip. Copt. class. 7. cap. 2. Hoc etiam intuitu pingebatur puer juxta portam, quam profectò signabant in Capricorno. Idem in Obelisci præfati interpretatione, ut videbimus n. 25.

24 Sæpe regerit aliam Hori imaginem hieroglyphicam, inventam à hieromantis peritoribus Ægypti; nimirum pueri cum baculo, in cujus extremo sedebat caput upuæ cum lituo & gnomone, atque à tergore pendente triangulo, & in manu cornucopia, Horo etiam in cubo sedente. Oedipus hujus Sphyngis est celebris antiquarius Athanasius Kircher. Ex his apparet, per triangulum, sacrosancam & ter benedicam Triadem, fidei Christianæ mysterium, uti maximum, sic sublimissimum, nullo non tempore etiam sub obscuris fabularum figmentis adumbratum esse; & mundum per divinam Sapientiam productum. Ægyptij vocant Emepht, sedentem in throno variegato. Horus pingitur puer, ut ostenderetur, mundum in tempore veluti infantulum à Dei Sapiencia productum. Cum cornu copia verò exprimitur; ut indicaretur varietas & abundan-

Hilaria.

Hilaritatis
Dei ima-
go.Simula-
crum Hori.Ejus sacri-
ficium.

Imagines.

Umbra SS.
Trinitatis.

Emepht.

Mundi sym-
bolum.

dantia, ac plenitudo rerum in mundo creatarum: in cubo stat; ad indicandam stabilitatem, soliditatemque: trigonus cum globo cubo inscriptus, significat Horum à trigono Archetypo profluxisse: baculus upuæ capite, indicat rerum varietate fulciri & sustentari: lituus in harmoniam Universi: gnomon ordinem admirabilemque rerum dispositionem designat. Sic ubi supr. §. 1.

Imago So-
lis sub Ho-
ri lituo.Mens &
Potentia
Solis.

25 Præut Horus Universi imago, præse fertur in Ægyptiorum abditis hieroglyphicis. Intra illorum verum adyta (ut elucet in Tabula Bemina per Georg. Hervvart in Theatr. Hieroglyphic.) invenitur alta effigies præstantissima, præut Horus symbolum Solis. Ejus imago, ut superius descripta collocatur ad portam Orientalem, comitibus figurâ fœmineo habitu, velato vertice, cui accipiter infidet: aliâ quoque, quæ Hori dicitur Potentia, baculo lotifero instructa, cujus flori hæret aspis turgido pectore, & stella in capite, ac cidari in forma calathi flexa, quam capite portat, fœminea veste, atque turgente mamma. Sic Horus his asseclis stipatus est ad Orientis portam; quæ vitæ, motus, lucis & caloris. Enigmatata imaginis ita interpretatur Kircherus. Porta magna Orientis dicitur, quia per ipsam omnis lucis, vitæ & motus ratio, qua per globum alatum notantur, in quatuor mundi partes & stellas, indicatur. Simulacrum sub pueri forma Horum refert, id est, Solem; qui per Orientem, veluti portam propriam ingressus, omnes mundi partes vitæ & lucis radijs recreat. Sub pueri forma vitâ spectabili pingitur; quia Sol in dies mundo per januam vitæ restitutus, quasi rejuvenescit, atque unâ secum mundum rejuvenescere facit. Reticulata veste Horus involvitur; quia ratio inter fluxus & virtutes, quas mundo confert, impervia prorsum humano ingenio. Baculus quem portat, primò cruce signatur, indicat, quas Sol quatuor elementis virtutes communicat; quarum diversitas innuitur coloribus crista capitis upuæ, cum summo ordine, symmetria & proportione, per gnomonem expressis: denique cum mirabili harmonia, qua per lituum pulchrè indicatur. Prima figura habitu fœminea, est Hori, seu Solis Mens, cum accipitre, signante calorem vivificativum, acceptum à Sole. Aliâ (qua Hori Potentia) per aspidem, vitæ motum, quem Sol quotidie oriens mundo confert, vigilanter exprimit. Lotifero sceptrò indicatur, quò juxta præscriptam sibi ab Archetypo Sole rationem in motibus operetur. Cidarum quoque in modum calathi capite gestat; quo præsidium & dominium in sublunarijs pingitur, quibus Sol fecunditatem & ubertatem (uti habitus fœmineus Tom. I. Ephemer.

& mamma tumide ostendunt) abunde largitur. Hactenus Kircher. in Mensa Isaac. Syntagm. 1. cap. 5. Alia alibi.

26 Inter Chineses sacra Dei pluvia. Petr. Jarricus 5. Hist. Indic. cap. 5. Aræ ejus meminit quoque præfatus Kircher. in simia Ægyptiæ. cap. 2. cui templum magnificentum diversis imaginibus; quæ magis præfœda monstrositate videntur dæmonum, quàm cœlestium Numinum. Quæ cacogenius non excogitavit, ut à cæcis videretur pluvia clavem habere? Hujusmodi stoliditas per Ægyptios evecta, & invecata ad Persas, in quorum Magis potissima cura vanarum cogitationum, pluviam dari ad illorum arbitrium. Hoc intuitu, ut refert Philostrat. lib. 3. de Vir. Apollon. pag. 11. Philosophi Indi, & Magi in Perside, duo dolia in templo habebant; quorum alterum pluvias, alterum serenitatem dispensabat. Diodor. Sicul. lib. 5. Biblioth. n. 226. Præstigiatores (inquit) perhibentur: qui quando vellunt, nubes & pluvias, grandines & nives (quod Magos aliqui facilitate prædicant) inducunt, formasque immutant, & doctrinam artium invident alijs. Apud plures nationes solemne fuit vendere pluvias, serenitatem & ventos prosperos & adversos. Ætate Xerxis à Magis ventos sedatos, asserit Herodot. lib. 7. n. 45. Videtis Olaum Magn. de Gentib. Septentrional. lib. 3. à cap. 13. Jul. Cæsar. Buleng. 2. Adversus Magos, cap. 17. Plin. 28. cap. 2. & Augustin. 8. Civ. cap. 19. Senec. 4. Natural. qq. cap. 7. Alij (inquit) negant posse fieri, ut cum grandine aliquis pasciscatur, & tempestates minusculis redimat; quamvis munera etiam Deos vincant. Alteri suspicari, esse in sanguine vim quandam, potentem avertenda nubis, ac repellenda. Ad Cleontis judicia reddebant, quibus denegata erat cura providenda tempestatis; quò negligentia eorum vinea vapulassent, & segetes procidissent. Rudis antiquitas credebat, & attrahi imbres cantibus & repelli. Apud nos in 12. Tabulis, cavetur, nequis alienos fructus excantasset. Ibi ergo fulminatur: Puberes si secanto, Ceneri eos suspendent. Dalecamp. in loc. Plin. cit. Revard. cap. 23. in præf. leges. & Rosin. 8. cap. 6. Non secus accidit Sopatro Philosopho, ultimo supplicio affecto, eò quòd carne magico ventos vinxit; ne ammonia Byzantium inveheretur. Eunopius, de Vita Philosophor. & Bulenger. quò dudum.

Deus plu-
via.Dolia plu-
viae & Se-
renitati.Hæc vobis
nalia.

Sopatrus.

RE

DIES